

פאולוס

מחזה בשתי מערכות

מאת: מוטי לרנר



חיי פאולוס שימשו השראה לכתיבת המחזה, אך אין לראות בו מסמך היסטורי. אחדות מן הדמויות בדויות לחלוטין, והאחרות עוצבו במידה רבה של חירות שנועדה לאפשר העמקה של משמעות האירועים והרעיונות בהם הוא עוסק. המחבר מודה ל-Memorial Foundation For Jewish Culture מניו יורק על תמיכתה הנדיבה, שאפשרה את כתיבת המחזה. המחזה עלה לראשונה ב-2013 בתיאטרון Silk Road Rising בשיקאגו. בימוי: James McDermott

העלילה

המחזה בנוי משתי עלילות: עלילת המסגרת מתרחשת בשנת 64 לספירה במקומות שונים בחצר בית כלא ברומא, ועיקרה דרך הייסורים של פאולוס אל מותו. העלילה הראשית מתרחשת במקומות שונים בירושלים ואחר כך במקומות שונים בקיסריה, ועיקרה היווצרות הקרע בין פאולוס לבין היהדות במהלך ביקורו ביהודה בשנים 58-60 לספירה.

הדמויות

- פאולוס - יהודי, יליד טארסוס (48)
- חנניה - הכהן הגדול בירושלים (48)
- ישוע - יהודי שהכריז על עצמו משיח ונצלב על ידי הרומאים (62)
- נירון - קיסר רומא (21)
- טרופימוס - משרתו של פאולוס (40)
- עדימא - גרושתו של פאולוס (44)
- אלעזר - בן אחותו של פאולוס (32)
- ליסיאס - שר האלף הרומאי בירושלים (35)
- פליכס - הנציב הרומאי בקיסריה (40)
- דרוסילה - אשתו של פליכס, בתו של המלך אגריפס הראשון (35)

כמו כן משתתפים: שומרים, חיילים, קצינים, קבצנים, נשים מתפללות, רוצחים רעולי פנים ועוד. בגלל אופיו התיאטרלי של המחזה יכולים מספר שחקנים לשחק מספר דמויות.

מערכה ראשונה

1. חצר בית כלא ברומא. 64 לספירה. שחר. פאולוס ישן על הרצפה. קצין מטלטל אותו.

קצין: קום, פאולוס. הגיעה שעתך.
 פאולוס: לאן? לבית הדין? לחופשי?
 קצין: לטיול.
 פאולוס: ידיי נקיות. הקיסר יודע שלא אני הִצַּתִּי את רומא.
 קצין: רק הקיסר יודע את אשר הוא יודע. (מאיץ בו) קום!
 פאולוס: קחני אליו ואומר לו במו פי.
 (קם)

נכנסים שני חיילים נושאי קורת צלב.

קצין: (לפאולוס) על הכתף.
 פאולוס: לצליבה?!
 חייל א': לרחצת בוקר בנהר.
 חייל ב': וארוחת בוקר בארמון.
 קצין: על הכתף, אמרתי.

החיילים טוענים את הצלב על כתפיו של פאולוס.

פאולוס: מי גזר את דיני? מבקש אני ללמד זכות על עצמי שופטיי. וכי מדוע אֶרְצָה להעלות את רומא באש? קחני אל הקיסר.
 קצין: קדימה.
 פאולוס: (כלפי מעלה) ריבונו של עולם, פְּלֵה וְנַחֲרֵצָה מעימך להמיתני? על מה ולמה?

החיילים דוחפים את פאולוס הנושא את הצלב אל מחוץ לבמה.

2. שער ירושלים. 58 לספירה. אור עולה על נירון, קיסר רומא, העומד על החומה, מלווה את עצמו בקתרוס¹ ושר:

נירון: כשנולדתי, פקחתי את עיני, ונחרדתי.
 כיצד השמש בוערת? כיצד הרוח נושבת? כיצד אישה אוהבת?
 כיצד נודדים הכוכבים בְּשָׁמַיִנו?
 לאן נעלמים אנו ככלות יְמֵינו?

¹ כלי נגינה עתיק הדומה למנדולינה

כשגדלתי, רבו חרדותיי והתפללתי לַאֲלִי
 כדי שבחסד יאריכו את יָמֵי,
 והשמש תמשיך להאיר, הרוח תמשיך לְנֶשׁוּב,
 כדי שאוכל לחשוב, כדי שאוכל לאהוב.

ובינתיים כופפו אֶנְשֵׁי את הרוח להשיט ספינותיהם,
 חרשו באדמה לגדל את מזונם,
 הבעירו אש לַחֲמָם את מעונם,
 בראו שירה, בראו מדע, בראו חוק וצחוק.

והאלים נותרו באפס מעש במושבם,
 מיטמטמים ומסתאבים עד שתש כוחם
 ועכשיו הגיע יומם לפנות את מקומם
 ולהניח לי למשול בעולם.

נִירוֹן פּוֹנֶה לַקֹּהֶל.

נִירוֹן: קיסר רומא אני. מן האמנים הדגולים בעולם. יש אומרים אף הדגול
 שבהם. אני מצפה למחזאות כפיים. (צוחק)

**חשיכה על נִירוֹן. נכנסים פאולוס וטרופימוס, שקיהם על כתפיהם. טרופימוס תומך
 בפאולוס המותש מעייפות. שלושה גברים ואישה יוצאים לקראתם. גבר א' קבצן. גבר
 ב' עיוור. גבר ג' משותק רגליים. האישה נושאת גופת תינוק.**

גבר א':	רחם עלינו, פאולוס. היאוש טורף את נפשותינו.
גבר ב':	אתה שפקחת עיני רבים, השב לי את מאור עיני.
גבר ג':	הקם אותי על רגלי, ואעבוד אותך לעולם.
אישה:	בני מת, פאולוס. בני מת.
טרופימוס:	גבירותיי ורבותי, האדון הגיע זה עתה לירושלים. שלושה ימים התגלגל בדרכים. בחום ובאבק. לא עצם עין. לא אכל ולא שתה. גם משרתו עייף מאד.
פאולוס:	שליח אני, המביא את בשורת ישוע המשיח. איני עושה נסים המסיחים ממנה את הדעת. אם ברצונכם להיוושע, האמינו בו ובחסדו.
גבר א':	תן לנו אות ונאמין.
אישה:	תן לנו סימן ונתחזק.
פאולוס:	מי שמבקש אות וסימן, קטן אמונה הוא. עליכם להאמין במשיח בכל לבבכם ורק אז עושה הוא לכם נס.
טרופימוס:	האדון ישהה בירושלים שבועיים, ויחזק אמונה לנזקקים בכל יום בין מנחה למעריב.
אישה:	בני מת, פאולוס, בני מת.
טרופימוס:	מחר בשער בית המקדש.

פאולוס: **(לאישה)** ואל תיפול רוחך. האלוהים אוהב את האדם אהבה שאין לה שיעור. לכן שלח לנו את המשיח. לכן הקריבו. לכן הקימו לתחייה, כדי לתת לנו תקווה שגם בכוחנו לנצח את המוות. טרופימוס: טבלו והתפללו. ואם תרימו תרומה, תזכו לברכה.

נכנסת עדימא. גלימתה קרועה, שיערה פרוע.

עדימא: זה המשא אשר חזתה עדימא הנביאה. כה אמר לי האלוהים: מהרי אל שער ירושלים, והזהרת את פאולוס מפני אנשיה המבקשים את נפשו. **(לקבצן)** וכשיתלוהו הפוך על עץ עד שמשיחו יושיעו, תגלה שאין בכיסוי אפילו מטבע אחד עבורך. פאולוס: ברוכה תהיי, עדימא. אנא, כסי את בשרך, שלא תכה בך השמש. **(מכסה את איבריה הגלויים בגלימתו)** רואה אני שטובים פניך.

עדימא נוטלת את חגורתו של פאולוס וקושרת בה את ידיו. פאולוס אינו מתנגד.

עדימא: כה אמר ה': כה יעשו לך אנשי ירושלים. בְּשִׁלְשָׁאוֹת יסגירך חנניה הכהן הגדול לידי נציב רומא, וזה ישליכך אל הבור. **(לאישה)** משם יזעק אליך לגרד את עקיצות הפשפשים על אחוריו. פאולוס: הסירי דאגה מליבך, עדימא טובה. חנניה דודך ידיד לי. עדימא: הישמר והיזהר, אמר ה'. כי הקשיח חנניה את ליבו תחת מורא הרומאים הנוגשים בנו, ואימת הקנאים הקמים נגדם. **(לעיוור)** ספר לו מה אתה רואה, עיוור. פאולוס: עוד רגע ומכנסיי ישתלשלו אל האדמה, עדימא. עדימא: הוא רואה חרב מתהפכת בסמטאות ירושלים. ראש ערוף על האדמה לא יבשר מאומה לבני אדם, פאולוס. פאולוס: עבד ה' אני. הוא יגן על חיי. **(אוחז בזרועה)** הניחי לי ואוליכך לביתך. עוד חיה אימך? מי מאכילך? מי רוחץ את גופך? עדימא: חבקני, פאולוס. סובבת אני בשווקים וברחובות ומבקשת אותך.² פאולוס: אין זאת אלא שמתה אימך. עדימא: נתת לי את דְּבָרְתָךְ שאתה שב אלי. פאולוס: שמעת מה שרצית, עדימא. עדימא: נְתַתְּ. על מיטתי. בזרועותיי. **(מצביעה על האישה שתינוקה מת)** שימחתני כמו ששימח אותה בעלה בלילה בו התעברה לו. פאולוס: כאשר ראיתך במסעי הקודם מחכה בשער, סְבִיתִי על עֲקָבִי. עדימא: אלוהים עָדִי, פאולוס. פאולוס: בואי ואקחך אל חנניה. עדימא: אחוז בי כחתן, לא פָּאדוֹן. פאולוס: שפחותיו יחבשו את פצעייך ויטליאו את גלימתך. עדימא: **(בכעס)** רק חתני מוליכני להיכן שאיני רוצה.

² עפ"י שיר השירים ה,ו

משתמטת מאחיזתו ונכנסת לעיר. הוא ממהר אחריה.

3. לילה. ליד שער ביתו של חנניה הכהן הגדול. אבוקה בודדה בוערת על החומה. נכנסים פאולוס וטרופימוס, שקיהם בידיהם. פאולוס הולם באגרופו על השער.

פאולוס: חנניה הכהן הגדול! (איש איננו עונה) חנניה הכהן הגדול!

משרת פותח צוהר בשער.

משרת: ברוכים הבאים. מי אדוני?
פאולוס: שמי פאולוס. ידיד אני לחנניה. מבקש אני לדבר עימו.
משרת: מיד אשוב.

המשרת סוגר את הצוהר.

טרופימוס: עכשיו ייפתח השער וחרב תינעץ בך. וגם בי.
פאולוס: השער ייפתח וחנניה ייפול על צווארי ויישקני.
טרופימוס: ודאי. משרתיו עורכים עכשיו סעודת מלכים לכבודך.

טרופימוס מתיישב זועף על אבן. אור עולה על ישוע. פאולוס כורע על ברכיו ומנשק את ידו.

ישוע: ברוך הבא, פאולוס.
פאולוס: אדוני ישוע. ברוך אֲדוֹנִי וברוך שמו. (מנשק את ידו)
ישוע: מודה אני לקדוש ברוך הוא שזיכני לראותך, בני. סבור הייתי שאתה בא לירושלים לחזק את מאמיני, והנה אתה אצל חנניה הכהן.
פאולוס: שמעתי שהתמנה לכהן גדול, רבי.
ישוע: ובן לילה הלבינו חטאיו? הרי ישב הוא בסנהדרין שְׁמֶסְרִנִּי לצליבה.
פאולוס: היה אז נער. הלך אחרי רבים להטות³.
ישוע: רודף הוא את אנשינו עד עצם היום הזה.
פאולוס: לכן נחפזתי לכאן. יודע אני את אֲרָחוֹ וְרָבְעוֹ. אם יהי רצון מלפניך, מקרבו אני לאמונתנו.
ישוע: ירא אני שאם אתה מקרבו, אנחנו מתרחקים.
פאולוס: חלילה, רבי. אם מסתפח הוא אלינו, מסתפחים רבים אחריו.
ישוע: איננו רוצים בבעלי שררה, פאולוס. רוצים אנו בעניי הרוח, ברי הלבב, הרעבים והצמאים לצדקה⁴. וכדי שיהיו ראויים לגאולה עליהם לקיים תורה ומצוות. וכמותם גם כל הגויים המסתפחים אלינו.
פאולוס: ודאי, רבי.

³ שמות כ"ג 2

⁴ עפ"י מתי ה 3-7

- ישוע: והם נימולים, שומרים שבת ומועד, טומאה וטהרה, תפילה וברכה, ואינם אוכלים טריפה. **(פאולוס שותק)** שמועות הגיעו אלי, בני, שאין אתה מקפיד על גויים אלה כהלכה.
- פאולוס: מקפיד אני עליהם כמידת יכולתם.
- ישוע: כהלכה, פאולוס.
- פאולוס: אם מקפידים אנו כהלכה, אין הם מסתפחים אלינו.
- ישוע: וכי רוצים אנו שהם מסתפחים? אל דרך הגויים אל תלכו, אמרתי. לכו אל הצאן האובדות של בית ישראל.⁵
- פאולוס: רואה אני אותם במסעותיי, רבי. באנטיוכיה. בקורינתוס. בפיליפי. מואסים הם באליהם ותררים אחרי אלוהים אחרים. וכאשר שומעים הם מפי על צליבתך ועל תחייתך, נפקחות עיניהם והם מתפללים לגאולה.
- ישוע: נגאלים הם בזכות המצוות שהם מקיימים.
- פאולוס: אברהם אבינו כרת את הברית בין הבתרים עם ריבונו של עולם עוד טרם היו תורה ומצוות. גם בתורתנו נאמר "מצוות בטלות לעתיד לבוא".⁶
- ישוע: מצוות בטלות רק עבור המתים.
- פאולוס: כן, רבי.
- ישוע: הנח אפוא לחנניה, ואני מוחל לך על משוגותיך. **(מניח ידיו על ראשו)** עץ טוב עושה פרי אתה,⁷ פאולוס, אך תשוקתך לגאולה מקלקלת את השורה. לשם מה? הרי נמחלו חטאי נעורייך. אינך צריך עוד לכפר על מאומה. לך עם שחר לבית המקדש, טבול והיטהר, חזק לבבך בתפילה, ושוב לשליחותך בארצות הים.

ישוע נעלם. טרופימוס פונה אל פאולוס.

- טרופימוס: מוטב שנסלק רגלינו, אדוני. הכהן הגדול כבר שלח להזעיק את שוטרינו.
- פאולוס: חנניה הכהן הגדול! חנניה הכהן הגדול!

פאולוס הולם בכוח בשער. הצוהר נפתח.

- משרת: עדיין אתה כאן? אינך רואה שאין הוא רוצה לקבל את פניך? אף אינו רוצה להודיעך שאין הוא רוצה לקבל את פניך. **(טורק את הצוהר)**
- טרופימוס: שמא נחפש עכשיו קורת גג להניח תחתיה את ראשינו?
- פאולוס: יושב אני כאן עד שהוא מקבל את פניי.
- טרופימוס: הנה באים שוטרינו.

שתי דמויות מופיעות מתוך החשכה. טרופימוס מנסה לגרור את פאולוס ולהימלט, אך פאולוס מזהה את עדימא ואת אלעזר אחיינו.

עדימא: **(לאלעזר)** הנה הוא.

⁵ מתי י' 5-6

⁶ תלמוד בבלי, נידה ס"א ע"ב

⁷ עפ"י מתי ז' 17

- אלעזר: חיפשתִיךָ בין הנוצרים, דוד. לולא עדימא, לא מצאתִיךָ. לא קיבלת איגרת ששלחתי לך? רבים בירושלים מבקשים את נפשך.
- פאולוס: דודך שוטה שבעולם, אלעזר. באיוולתו אף פעם לא שמע לך.
- אלעזר: אין זאת אלא שחייך יקרים לי יותר מאשר לך, דוד. הכהן הגדול ואנשיו כבר מכונסים בלשכתו.
- טרופימוס: **(לאֵלעזר)** מזהירו אני מפני חנניה שבע פעמים בכל יום.
- עדימא: אלוהים שלחני, פאולוס. "מהרי והסתיריהו בביתך" אמר, "לפני שהוא פוצה את פיו, ולשונו ממיטה עליו מיתה".
- פאולוס: דָּבָר לי אל חנניה, עדימא.
- אלעזר: אין הוא אותו איש שידעת, דוד. עושה דברם של הרומאים הוא. אומר שכל הַמְדַבֵּר בשמו של משיח, קורא למרד. גם הקנאים מבקשים להמיתך. שלחוני למצוא היכן אתה לך.
- פאולוס: הם שלחוך? מה לך ולהם? תלמיד חכם אתה, אלעזר. חזור לבית המדרש.
- עדימא: ריבוננו של עולם, פאולוס. חרב מונפת עליך ואתה פושט את צווארך? אינך שומע את אלוהיך מפציר בך: "הנח לשליחותך ואתה חי: שב בביתה של עדימא, והייתה לה עדנה,⁸ והיא יולדת לך בן, ואתה מגדל אותו לתורה ומצוות."
- פאולוס: יודע הוא שאסורה את לי מן התורה, עדימא. **(לאֵלעזר)** קְחָה עִמָּךְ.
- עדימא: נושא אתה את שם התורה לשווא. ברצותך אתה מבטל מצוותיה, וברצותך מקיימן.
- פאולוס: אסורה את לי מיום שנתתי בידיך גט.
- עדימא: ברחת ממני לפני שנתת בידי גט. בגללך יָבֵשׁ רחמי. בגללך נטרפה דעתי.
- פאולוס: **(בקוצר רוח)** דעתך לא נטרפה, עדימא. מהתלת את בי וגם בעצמך.
- (לאֵלעזר)** קְחָה וְלֵךְ. **(לעדימא)** מחר מביא אני לביתך אישה שמשגיחה עליך.
- עדימא: אם אין אתה שב אלי, פאולוס, לא תהיה לך מחילה.
- אלעזר: אנא, דוד. אם אינך נמלט, אתה מת.
- טרופימוס: **(לפאולוס)** רואה אני שחוכך אתה בדעתך אם להירצח בסמטה זו בידי השוטרים או בידי הקנאים. זה המוות שביקשת לעצמך כל חייך? על דיברתי שלא ירחק היום וייפול לידך מוות נֶעְלָה יותר. **(לעדימא)** הולכים אנו לביתך ומסתתרים בו, ועוזבים לפני הזריחה. **(לפאולוס)** מהר ובוא. ואני יושב לידך כל הלילה ושומר עליך מפני יִצְרָה ומפני יִצְרָךְ.
- פאולוס: לנים אנו בשוק.
- טרופימוס: בשוק?! ליד סוחרים מן המדבר שלא ביקרו מעולם בבית המרחץ? בין גללי גמליהם?
- פאולוס: עם שחר נִיטָהָר בבית המקדש.

⁸ עפ"י בראשית י"ח 22

4. אור על שביל בחצר בית הכלא ברומא. לילה. פאולוס נכנס, הצלב על כתפיו. הקצין ושני החיילים בעקבותיו.

קצין: (מלקה אותו בשוט) קדימה! הרחב צעדך, פאולוס.
 פאולוס: יהודי אני, ומבקש ליטול גדי ולהתפלל לאלוהיי.
 קצין: עודך מאמין שתפילתך תושיעך?
 פאולוס: אאמין בשם יתברך, גם אם לא יושיעני.
 קצין: עכשיו רואה אני מדוע אומרים ברומא שמלך היהודים אתה. (צוחק) בוקר טוב, הוד מעלתו. וכי ערבה עליך שנתך? מבקש אתה שאניח את כתרך על ראשך? הנה הוא.

הקצין תולש ענף משיח קוצני, כורך אותו לכתר ומניחו על ראשו של פאולוס.

פאולוס: (נדהם) כתר קוצים מניח אתה על ראשי?
 קצין: (לחייליו) הנה מלפניכם, חיילים!
 חייל א': בוקר טוב, אדוני המלך. מה משאלתך ונמלאה.
 חייל ב': הוד רוממותו מבקש את שרביטו? את גלימתו? לשבת בכיסא מלכותו?
 פאולוס: (כלפי מעלה) ריבונו של עולם, מה רב חסדך עמדי, שזיכיתי לשאת בייסוריו של אדוננו המשיח בדרכו האחרונה.
 קצין: (מלקה אותו) קדימה!

5. חצר בית המקדש בוקר. נירון יושב על החומה. פאולוס וטרופימוס נכנסים לחצר, נושאים שֶׁה שחוט לעבר המזבח.

נירון: מדוע חווירו פניך, פאולוס? פיתת רגליך בשליחות אלוהיך על פני יבשות וימים ועכשיו רועדות ידיך וברכיך פקות? אינך בוטח עוד בשליחותך? אם נושא אתה שֶׁה לקורבן חטאת בבית מקדשו, אין זאת אלא שירא אתה שהוא מרחיקך בשל חטאיך. כבר שמעתי יהודים האומרים שבגדת בעמך והפרת את תורתו. אולי אפילו חטאת במשכב זכר. (צוחק) ודאי שלא חטאת. כך טוענים כוהניו האכזריים של אלוהיך, כדי להתעמר בך. מה נורא במשכב זכר? שוכב אני עם זכרים כאוות נפשי. הם לפחות אינם מתעבדים. גם גילוי עריות אינו חטא גדול. היו ימים שיחסיי עם אימי היו קרובים מאד. עד שערפתי את ראשה, חיבבתיה בכל ליבי. (צוחק)
 פאולוס: ירא אני מפני שליחותי, הוד מעלתו, אך ירא אני יותר שיראה זו אינה אלא ניסיון שאלוהי מעמידני בו.
 נירון: אלוהיך? אלוהיך אינו אלא בדיה עלובה של כוהניו שגילו את פחדי האדם, פָּדוּ עבדו אב מציל ומושיע, ועכשיו הם רודים בשמו בעולם. בוא עמי לרומא, פאולוס. שם תגלה מיהו האלוהים.
 פאולוס: (צוחק) ואלוהים זה בוחר בי לשליחותי? וכשאמונתי בה פגה, מחזק הוא את רוחי? וכשאשוטט לבד בלילה, בז לעצמי בשל חטאי, לוחש הוא באוזני: "בני אתה, אהובי, לא בגדת בי?"

נירון: לא הוא מחזק את רוחך, פאולוס, אלא אתה עצמך. לא הוא אומר לך "בני אתה, אהובי", אלא אתה הוא שמשכין שלום בינך לבינך. אתה בכוחך. אתה בתבונתך. אם ממשיך אתה לבוז לעצמך, סופך יהיה כסופו של השה השחוט שבידיך.

פאולוס: ואתה, הוד מעלתך, מנין לך שגם סופך לא יהיה כסופו של שה זה?

פאולוס צוחק. נירון נעלם. קול ההמון נשמע ברקע.

טרופימוס: אני מתחנן לפניך על חיי, אדוני, ואתה מגחך כתינוק החולם על דדי אימו.

פאולוס: אינך צריך להתחנן על חייך, טרופימוס. אימך יהודייה, וגם אתה, וְרִשְׁאִי אתה להיכנס לבית המקדש.

טרופימוס: האספסוף רואה שאיני מגדל את זקני וסבור שאני יווני.

פאולוס: איש אינו הוֹרֵג. לכל היותר יעמידוני לדין לפני הכהן הגדול.

טרופימוס: **(נדהם)** ישמרני אלוהיך מתחבולותיך, אדוני. אינך מתקבל אצלו בביתו, ואתה מכניסני לכאן, כדי שיעמידוך לדין לפניו?

פאולוס: נכנסים אנו להתפלל לקדוש ברוך הוא שיפתח לפני את ליבו של חנניה. ואם חושש אתה לחייך, יכול אתה להימלט.

טרופימוס: וכשיוצא אני מן השער מתפצחת גולגולתי באבן שרוגם בי האספסוף. במחילה מכבודך, יושב אני כאן.

טרופימוס שומט את השה ומתיישב בפינה. קול ההמון מתגבר. אור על ישוע.

ישוע: רואה אני בליבך שאינך בא לבית המקדש להתחזק בתפילה, אלא להחיש את גאולת ההמונים הללו. **(פאולוס שותק)** אינך רואה שליבם טרם נכון במ? גם כאשר תלוי הייתי על הצלב, עצמותי מנוקבות, בשרי קרוע ומדמם, הם הִרְיֵעוּ, וסבלי לא הזיל דמעה של חמלה מעיניהם.

פאולוס: ראיתי, רבי.

ישוע: כשהורדתי מן הצלב ונקברתי, אמרתי בליבי שסבלי היה לשווא. אך כאשר נשק אלוהים על מצחי, ואצבעותיו החליקו על פצעיי ואיחו את עצמותיי, אמרתי בליבי: תחייתי היא שְׁתַּזְקַק בהם חמלה.

פאולוס: לא רחוק היום, רבי.

ישוע: רחוק הוא מאד. מאז חלפו שנים, ומיום ליום התחוור לי שסבלו של אדם אחד - קדוש ככל שיהיה, ותחייתו מן המתים - פלאית ככל שתהיה, אין בהם כדי להביא גאולה לעולם.

פאולוס: העולם זקוק לה יותר מתמיד.

ישוע: אך אין היא באה בן לילה. לא במפץ גדול, ולא בתרועת שופרות, אלא באלפי לחשים חרישיים, במלמול עלי עשב. לא בכוח כי אם בחסד. לא בקנאה כי אם בסובלנות.

פאולוס: ומה יעלה בגורלם של אנשים אלה, רבי? אין הם נושעים?

ישוע: נער הייתי וגם זקנתי, פאולוס, ולא ראיתי קנאי מביא ברכה לעולם. הבה נצעד לעבר הגאולה במתינות. עקב בצד אגודל. נכשיר כל לב בְּעֵתוֹ.

פאולוס: ואנשים אלה מחכים? עד מתי, רבי? מיום שראיתך על הצלב, איני יכול לראות בסבלם ולהחשות. אם אין הגאולה באה לאלתר, נעשים הם בייאושם לחיות טרף, ובולעים איש את רעהו חיים.

ישוע נעלם. קול ההמון מתגבר. נכנס ליסיאס, שר האלף הרומאי מלווה בשני חיילים.

ליסיאס: **(לחיילים)** השליכוהו לבור.
פאולוס: מה חטאתי?
ליסיאס: חוללת מהומה. עכשיו על חיילי להרגיעה.
פאולוס: ההמון סבור שמשרתי יווני, אדוני. הנח לי ואני מרגיעם.
ליסיאס: **(לחיילים)** השליכוהו.
פאולוס: העמידני בניסיון, אדוני. **(להמון)** הקשיבו, אחיי. שומר תורה ומצוות אני, ואיני מכניס יווני לבית המקדש. הִבְיֹאוּנִי אֶל הַכֶּהֱן הַגָּדוֹל ואומר לו. יודע הוא שקנאי אני לתורה. בנעוריי אף נמנית עם שוטרי המקדש. רדפתי כל מי שנחשד בכפירה. הולכתי נוצרים רבים לסקילה. אף נמנית עם השוטרים שאסרו את ישוע בגת שמנים, ועמדתי עימכם מולו כשנצלב בגבעת גולגולתא.

ההמון מריע בתמיכה.

פאולוס: אבל יום אחד יצאתי לדמשק, לאסור נוצרי שהטיף לתורתו של ישוע. ובדרכי במדבר, הופיע ישוע עצמו לנגד עיני, וראיתי שאכן קם לתחייה. וכששאלתי כיצד, ענה שדבק באמונתו בגאולה.

ההמון מוחה.

פאולוס: אם קנאתי לגאולה היא חטא, אודה בה באוזני הכהן הגדול. מאמין אני שהקדוש ברוך הוא אוהב את בני האדם כולם, וחפץ להושיעם. ואתם עניי הרוח, אתם הענווים, הרעבים והצמאים לצדקה, אתם רודפי השלום⁹, אתם תהיו הראשונים להיוושע. כי נקל לגמל לעבור בְּקוֹף המחט מִלְעָשִׁיר להיכנס למלכות השמים.¹⁰

ההמון ממשיך למחות.

ליסיאס: **(לחייליו)** כפתוהו.

החיילים כופתים את פאולוס. ליסיאס פונה להמון.

ליסיאס: איש זה ילקה עכשיו ארבעים מלקות, יהודים, ואתם שבים לבתיכם ולמלאכתכם. **(לחייליו)** הלקוהו.
פאולוס: אדוני, שר האלף. אזרח רומאי אני.

⁹ עפ"י מתי ה' 3-6
¹⁰ מתי י"ט 24

ליסיאס: אזרחות שנקנתה בכסף, איננה פוטרת ממלקות.
פאולוס: גם אבי אזרח רומא היה.

פאולוס מראה לליסיאס את תעודותיו. ליסיאס מהסס. קולות ההמון מתגברים.

ליסיאס: **(לחיילים)** הלקוהו.
פאולוס: מחר קובל אני נגדך ברומא.
ליסיאס: על מה?
פאולוס: על פי דינכם, המפר את תורת ישראל יעמוד לדין הכהן הגדול.
ליסיאס: יהי כדברך. ואם אין ההמון מתרצה, עורף אני את ראשך. **(להמון)** שובו לבתיכם, יהודים. איש זה יובא לפני הכהן הגדול, וייענש על פי תורתכם.
(לחייליו) קחוהו לבור.
טרופימוס: צווה שייקחו גם אותי, אדוני. משרתו אני, אך צריך הוא לי יותר משאני צריך לו. עלי להאכילו ולהשקותו ולרחוץ את גופו. אם איני מנקה את מורסותיו וחובש את פצעיו, מת הוא.
ליסיאס: לך עימו. אם ימות, תמות איתו.

החיילים מוציאים את פאולוס. קולות ההמון שוככים.

6. לשכת הכהן הגדול. חנניה הכהן הגדול בכיסאו. חייל רומאי מכניס את פאולוס הכבול ברגליו. אור על ישוע.

ישוע: אסרתי עליך לבוא אל חנניה, פאולוס.
פאולוס: רומאים הביאוני, רבי.
ישוע: הביאוך משום ששידלת אותם.
פאולוס: שידלתי אותם למען שמך.
ישוע: שידלת אותם למען שמי, ואינך שומע לי?
פאולוס: שומע אני, רבי, אלא שאתה יושב לימין הגבורה בשמים, ואני חי בין בני אדם על האדמה.

חנניה לוחץ את ידו של פאולוס. הם מתחבקים. המשרתים יוצאים.

חנניה: שיבה זרקה בשערך, פאולוס.
פאולוס: ואתה, כהונתך דווקא זוקפת את קומתך.
חנניה: עד מהרה היא תשפילני מתחת האדמה. **(צוחק)** רואה אני שאזיקים אלה חותכים בבשרך. **(מורה לחייל להתיר את כבליו)**
פאולוס: לו ידעתי שכה רבים בירושלים מתקהלים לראותני כבול, כובל אני את רגליי בעצמי.
חנניה: רבים יותר מתקהלים לראותך נסקל.
פאולוס: עדיין בוגד אני בעיניהם?
חנניה: עד שיצאת לדמשק לא הביא איש בירושלים נוצרים רבים ממך לסקילה.
עברת מבית לבית. גררת אנשים ונשים אל בית הכלא.

- פאולוס: איני חדל לכפר על כך כל חיי, חנניה. (שתיקה) בשובי מדמשק שלחתי לך איגרת. ביקשתי לראות את פניך.
- חנניה: לבי היה מר עליך בגלל עדימא. הבאתיך לביתי, והיא ברחה אל אימה. כשמתה אימה, הבאתיך שוב, ושוב ברחה.
- פאולוס: יום-יום מתפלל אני למענה ומבקש את מחילתה.
- חנניה: צר לי בשל צערה, ועוד יותר בשל צערך.
- פאולוס: כאשר התמנית לכהן גדול, שלחתי לך עוד איגרת.
- חנניה: לו קיבלתי את פניך, היו מלעזים בירושלים שדעתי נוחה ממעשיך.
- פאולוס: לכן ביקשתי שיביאוני לפניך.
- חנניה: איני הולך עימך סחור-סחור, פאולוס. נאנקים אנו תחת עולה של רומא. רבים בירושלים מייחלים למשיח שיגאלם. אם באת לדבר בזכותו של אותו משיח שלך, אתה מדיקם למרוד.
- פאולוס: באתי להציע ברית, חנניה.
- ישוע: הישמר לך, פאולוס. ברית זאת מזעזעת את אמות הספין.
- פאולוס: אין זאת אלא שצריכות אמות הספין להזדעזע, רבי.
- ישוע: ומי אתה שתזעזען?
- חנניה: ברית?!?
- פאולוס: להפיץ יחדיו את שם הקדוש ברוך הוא. שעת כושר נקרתה לנו. נודד אני בין אומות העולם, ורואה שמואסות הן באליליהן, ומחפשות להן אלוהים. רבים מבניהן כבר נוהים אחרי אלוהי ישראל.
- חנניה: מי שנוהה אחרי אלוהי ישראל יחיה על פי תורת ישראל.
- ישוע: אפילו נבל זה ששלחני אל מותי, שומר תורה יותר ממך, פאולוס.
- פאולוס: אין אני מבטל את תורת ישראל. מבקש אני להוסיף עליה. התורה לא עלה בידה להביא לתיקונו של עולם. לכן שלח אלינו הקדוש ברוך הוא את המשיח, כדי להפיץ את שמו בין ברואיו, ולהשלים את המלאכה.
- חנניה: אם ברצונך להפיץ את שמו של הקדוש ברוך הוא, עליך להפיץ את תורתו. במקום זאת מפיץ אתה בדיה שאותו משיח קם לתחייה. גם היהודים מבין חסידיך, שאינם מקיימים מצוות, בעוד דור אינם יהודים עוד, ואין הם נגאלים.
- פאולוס: כל המאמינים בריבוננו של עולם יהודים הם. ובזכות ברית זאת שאנו כורתים, כל אומות העולם נעשות יהודים, וכולם נגאלים.
- ישוע: ריבוננו של עולם רוצה שכל האומות נעשות יהודים?! הרי בהר סיני קידש הוא אותנו במצוותיו, ורצה בנו, ובחר בנו מכל העמים להיות לו מממלכת כוהנים וגוי קדוש.
- פאולוס: בדרך לדמשק הורית לי לשאת את שמך לפני גויים ומלכים.¹¹ אשרי פרי הלבב כי הם יחזו את האלוהים!¹² אמרת. לא אמרת שעליהם להיות יהודים.
- ישוע: אמרתי: לא כל האומר לי אֶדוֹנִי, אֶדוֹנִי, יבוא אל מלכות השמיים, כי רק העושה רצון אבי שבשמיים.¹³ ורצונו הוא שאנו מקיימים את מצוותיו!
- פאולוס: וכי לא גדול המעשה מִרְצוֹן מן המעשה ממצווה, רבי?
- ישוע: העושה מִרְצוֹנו, עושה את רצונו. לא את רצון האלוהים!

¹¹ עפ"י מעשי השליחים ט, 15

¹² מתי ה, 8

¹³ מתי ז, 21

- חנניה: כל אומות העולם נעשות יהודים? היוונים, והמצרים והרומאים?!
 פאולוס: כולנו בנים לאלוהים.
 חנניה: וכי יכולות אומות העולם לחיות על פי תורתו?
 פאולוס: יכולות הן להאמין בו ולהיגאל.
 ישוע: הגאולה בוא תבוא, פאולוס, גם אם תתמהמה. אין זאת אלא שאתה מבקש להחשישה כי אינך מאמין בה עד שהיא מתרחשת לנגד לעיניך.
 פאולוס: מאמין אני, רבי.
 ישוע: ואם אינך מאמין בה, הרי שאינך מאמין גם בבורא העולם שהבטיח אותה.
 קורע אני קריעה ויושב עליך שבעה, ואינך רואה עוד את פני לעולם.

יוצא.

- חנניה: ברית זאת שאתה מציע, פאולוס, בשקר יסודה. אתה עצמך הלכת בשליחותי לאסור את ישוע בהר הזיתים. ראית אותו נצלב. ראית אותו נקבר. איך פגשת אותו בדרך לדמשק? איך שמעת מפיו תורה? לולא יקרת לי, מעמידך אני לדין על כפירתך. אך חושש אני שמא דן אותך הסנהדרין למוות. שוב אפוא לטארסוס, ושב בה עד אחרון ימך. לא תשוטט בעולם. לא תדרוש. לא תטיף. ולא תפיץ דיבתה של תורה.

שתיקה.

- פאולוס: כשהיה ישוע על הצלב, עמדתי מולו בתוך ההמון, וראיתי את סבלו שאין לו פשר ואת כאבו שאין לו תְּקָלָה. אדם בודד תלוי בין שמים וארץ, נשמתו פורחת, וההמון מריע. וראיתי את חולשת בשר אנוש, את אוֹזָלַת נפשו, את ייאושו שאין לו קץ. כששמעתי את שוועתו של ישוע, וראיתי שלא נענתה, נפלה עלי אימה גדולה. אם שוועה הממלאת את כל היקום כולו אינה נענית, אולי אין אלוהים בשמים? אולי לא היה? אולי היה ואיננו? ולבי עצר ודמי קפא. אם אין אלוהים, מִנֵּין תִּמָּצָא לנו תקווה? מִנֵּין תִּמָּצָא ישועה? אינך רואה, חנניה? אם ישוע לא קם לתחייה, אכן אין אלוהים בשמים, ובני האדם נדונו לסבל נצחי, שאין ממנו גאולה.
 חנניה: שומו שמיים, פאולוס. מיום שעמדנו על דעתנו היה ספק בליבנו, אך התגברנו עליו בתורה ומצוות, ולא היינו צריכים לתחייתו של צלוב מקברו. עד כה לא טרחתי להפריך בדיה זו, כי לא פיללתי שסכנה בה. אך אם אתה, שלמדת כל חייך הלכת שולל, ילכו אחר כך רבים. עוד היום אעמידך למשפט. לא תטיף עוד בירושלים, ולא בשום עיר בעולם.

7. אולם הסנהדרין. נכנס טרופימוס ופונה אל הקהל.

טרופימוס: משפט אצל הסנהדרין? לשם מה? מישוהו בגד או מעל? מישוהו הרג או רצח? פָּקְחוּ עֵינֵיכֶם וראו. **(מצביע על חנניה)** הוא בדאי ורמאי הטוען שפיו מפיק דברי אלוהים חיים. **(מצביע על פאולוס)** והוא בדאי ורמאי הטוען שפיו שלו מפיק דברי אלוהים חיים. **(מצביע על חנניה)** הוא מבטיח לכם שאם תקיימו תורה ומצוות תגיעו לגן העדן. **(מצביע על פאולוס)** והוא מבטיח לכם שאם תאמינו בחדש האל ובמשיחו תגיע לשם. למה הדבר דומה? לשני זאבים טורפים האורבים ליד עץ יבש במדבר, פועים אל הכבשים הצמאות, ונשבעים להן שמעיין מים זכים נובע מתחת לעץ. **(בזעם)** מים זכים נובעים כאן? דם מבעבע מן האדמה. אפשר להתחיל?!

חנניה:

טרופימוס מזמין את העדים כאילו הוא שמש בית הדין.

טרופימוס: יעלה ויבוא עד ראשון.
עד א': **(לפאולוס)** יהודי אני מאנטיוכיה. בביקורך בעירנו אמרת כי בעיני המשיח אינה נחשבת המילה ולא העורלה, כי אם אמונה הפועלת באהבה.¹⁴
פאולוס: אמרתי כדי שגם אלה שאינם נימולים יוכלו להאמין.
חנניה: אם המילה אינה נחשבת הרי אפשר גם לנו לא למול את בנינו.
טרופימוס: יעלה ויבוא עד שני.
עדה ב': יהודייה אני, מפיליפי. במו עיני ראיתי אותו מְכַנֵּס יהודים ונוצרים לארוחה ואומר להם: אל יבוז האוכל טִרְפָּה לזה שאינו אוכל, וזה שאינו אוכל טִרְפָּה אל יחרוץ משפט על האוכל, שכן אלוהים קיבל אותו ברצון.¹⁵
פאולוס: האם אוכלי טִרְפָּה אינם בני אדם?
חנניה: אם אין אנו בזים לאוכלי טִרְפָּה, הרי גם בנינו ובנותינו יאכלו טִרְפָּה.
טרופימוס: יעלה ויבוא עד שלישי.
עד ג': אני יהודי מקורינתוס. כאשר ביקר אצלנו אמר שהמשיח פדנו מקללת התורה בכך שקולל במקומנו.¹⁶
פאולוס: קללת התורה היא הקללה הכתובה בתורה עבור מי שאיננו מקיימה.
חנניה: כל השומע מבין שהתורה היא קללה.
טרופימוס: יעלה ויבוא עד רביעי.
חנניה: **(לסנהדרין)** איני צריך לעדים נוספים. די באלה להרשיעו. הנוצרים שבינינו יהודים שומרי תורה ומצוות הם. חטאם הוא אמונתם במשיח שקר. פאולוס מוסיף חטא על פשע ומסית לסור ממצוות התורה.
פאולוס: מעולם לא הסתתי לכך.
חנניה: עדים אלה טענו שהסתת.
פאולוס: דבריי נאמרו למי שאינם יהודים.
חנניה: פאולוס מספח גויים אל יהודים, ודובר אליהם בלשון אחד: מיום שהתגלה אותו משיח בטלות כל המצוות.

¹⁴ גלטיים ה, 6

¹⁵ רומיים י"ד 2-3

¹⁶ גלטיים ג, 13-14

פאולוס: יהודי אני, ומקפיד על תרי"ג המצוות. כאשר דרכו רגלי בירושלים מיהרתי לבית המקדש להקריב קורבן חטאת לַאֲדֹנָי.
 חנניה: פאולוס אינו מקל במצוות לעצמו, אבל מקל הוא לחסידיו. אבקש את הסנהדרין להכריע.
 פאולוס: אחי הפרושים. פרושי אני בן פרושים. עובד אני את השם יתברך כמותכם, וכמותכם מאמין בתחיית המתים. רק שמאמין אני שאדם אחד כבר קם לתחייה...
 חנניה: אבקש את הסנהדרין להכריע!

חנניה רומז לשומרים והם משתיקים את פאולוס. טרופימוס מונה את המצביעים.

טרופימוס: זה כן, וזה לא, וזה כן וזה לא, וזה לא, וזה לא. זה אומר: "פאולוס יושלך לבור על שהקל במצוות". רואה אני כבר את שערי בית האסורים סוגרים גם עלי. וזה לא וזה כן. וזה גם כן. ואם גם זה כן, נימלט מיד מן העיר הנוראה הזאת. זה לא וזה לא וזה לא. זה אומר: "פאולוס דובר שקר. אין הוא פרושי, אלא נוצרי". וזה אומר: "פאולוס מסית למרוד ברומאים". ריבוננו של עולם. לפני שירד הערב תוקענה גופותינו על הצלב. מַעֲיִי מַעֲיִי אוֹתִילָה, קִירוֹת לְבִי הוֹמָה-לִּי.¹⁷ (חוזר בו) מרוב פחד שכחתי שאיני יודע אם יש ריבון לעולם. וזה כן. וזה כן. וזה לא. וזה לא. וגם זה לא. כל חיינו נִרְקָב בבור מצחין מתחת לאדמה. יהיה עליי לתת לו לחם מפי. לתפור את גרביו ותחתוניו. כשירעד מקור, יהיה עליי לכסותו. לשם כך קָנֵנִי בשוק העבדים באפסוס? לשם כך שחררני מעבדות וְעֲשֵׂנִי בן חורין? עוד זה מדבר והנה זה אומר: "פאולוס אחינו הוא. פרושי בן פרושי". וזה אומר: "גם הנוצרים יהודים הם". אבל זה לא, וזה גם לא. וזה אומר: "כמוני כמוהו. גם אני מאמין בתחיית המתים". ומנוול זה אומר: "פאולוס מאמין שמישח כבר בא, ולכן כופר הוא בעיקר". אמי, אמי. הושיעני מיהרתו של אדם שמוכן למות למען אלוהיו. והנה זה כן. וגם זה כן. וזה אומר: "פאולוס שומר מצוות. עם בואו לעיר טבל וטהר והקריב קורבן חטאת". וזה אומר: "אם מקפיד פאולוס על קלה כחמורה, ודאי מקפיד הוא גם על תלמידיו". וזה אומר: "פאולוס איש אלוהים הוא, ודָּבָר אֲדֹנָי בְּפִיו". (בהתרגשות) הוא זכאי. הפרושים כולם כאיש אחד בעדו. מן השמיים נלחמו לנו! רבנים נכבדים. עכשיו אומֵר לכם מדוע העמידני חנניה לדין לפניכם. לא משום שהקלתי לשומעי במצוות התורה. אלא משום שאמרתי שאלוהים אוהב את כל בני האדם אשר ברא בצלמו.
 חנניה: משפטך תם, פאולוס.
 פאולוס: גם את הרומאי והיווני והמצרי. את האישה, העני והעבד. ולכן עלינו להפיץ יחדיו את שם האלוהים בעולם.
 חנניה: (לשומרים) בְּכָלוּהוּ.

טרופימוס גורר את פאולוס החוצה לפני שהשומרים מגיעים אליו. חשכה.

¹⁷ ירמיה ד, י"ט

8. אור על השביל בחצר בית הכלא ברומא. זקן חיגר מטאטא את החצר. פאולוס נכנס, מלווה בקציין ובשני החיילים, הצלב על כתפו. עכשיו תש כוחו והוא נופל.

קציין: (מלקה את פאולוס) קום! עמוד על רגליך.
חייל א': איה משרתיך, אדוני המלך? קרא אליהם ויחושו לעזרתך. שמא נפלה עליהם תרדמה?
חייל ב': איה אלוהיך? איה מלאכיו? התפטרו? אולי פוטרו?

הזקן שומט את המטאטא, מתקרב אל פאולוס ומסייע לו לקום ולטעון את צלבו.

זקן: הנח לי ואגע בכנף בגדך, ורגלי נרפאת.
פאולוס: אתה הוא הזקן שסייע לאדוננו המשיח לטעון את צלבו בדרך ייסוריו האחרונה בירושלים? ברוך תהיה.
זקן: אומרים שאדוני רופא חולים.
פאולוס: חֲזַק וְאַמֵץ, אָבִי, אֲמוֹנָתְךָ הוֹשִׁיעָה אוֹתְךָ. (מניח את ידיו על ראש הזקן)
קציין: הזמן קצר, פאולוס. עוד נוצרים רבים נצלבים היום. (מצליף בזקן) הנח לו, לפני שאתה נצלב יחד איתו.
פאולוס: אל תירא, אבי, הגאולה ממשמשת ובאה.

פאולוס מצליח לשאת את הצלב החוצה. חשכה.

9. לילה. ביתה של עדימא. עדימא נכנסת ומדליקה עששית. נכנסים פאולוס, טרופימוס ועדימא, שקיהם בידיהם.

פאולוס: אל פחד, טרופימוס. יוצאים אנו לסנהדרין לפני עלות השחר, והפרושים פורשים עלינו את חסותם.
טרופימוס: וחנניה יושב בחיבוק ידיים? אם לא עולה בידו להורגך על פי דין, שולח הוא אחריו רוצח. (לעדימא) אם חייו יקרים לך, דברי על ליבו. (היא שותקת) רואה אני עֵדָה של כלבים מלקקים את דמן של שתי גוויות מוטלות בשדה.

הוא יוצא. שתיקה.

פאולוס: איש מִלְכֵּיךָ לא העז להכניסני לביתו, עדימא.
עדימא: ביתי הוא ביתך, פאולוס.
פאולוס: מחר שולח אני בנאים שיסתמו את הפְּרָצוֹת בגג.
עדימא: איני צריכה עוד לבנאים.
פאולוס: בחורף ידלוף הגשם.
עדימא: איני גרה כאן בחורף.
פאולוס: להיכן תלכי?
עדימא: הולכת אני עימך.

- פאולוס: עימי? וכי יכולה את?
עדימא: משוגעת אני רק כדי להרחיק שוטים הנטפלים אלי.
פאולוס: אין את משוגעת כלל, עדימא. אלא שאינך מאמינה באדוננו המשיח. כל חייך גינית אותו.
עדימא: שמעתי את דבריך בסנהדרין.
פאולוס: וביום אחד נפקחו עיניך?
עדימא: גם שלך נפקחו ביום אחד.
פאולוס: הדרך בארצות הים מסוכנת. הולך אני ממקום למקום וטרדות רבות לי.
עדימא: באה אני לשָׁרְתָך. לא אשדלך לְעִבְרָנִי. יודעת אני שעקרה הנני.
פאולוס: חושש אני שְׁפִיךָ וְלִיבְךָ אינם שווים.
עדימא: נשבעת אני באלוהים.
פאולוס: רוצה את באיש שאינו יודע לאהוב? לא די לך בְּמִרְרוֹתֶיךָ בימי נישואינו?
עדימא: המאמין באהבה שתביא גאולה אינו יודע לאהוב?
פאולוס: לא רק הטוב שוכן בבשרי, עדימא. גם החטא שוכן בו. אם שוהה את במחיצתי, איני יכול להציל את עצמי מגופי,¹⁸ וְיִצְרִי עומד ביני לבין אֱלֹהֵי.
- עדימא: ייצרנו ניתן לנו כדי לעבוד את האלוהים.
פאולוס: ירא אני שמא ייצרנו הכשילנו. בכל שנותינו בבית זה לא ברכנו על נרות השבת בלב טהור אפילו פעם אחת.
עדימא: תמיד בלב טהור.
פאולוס: אל תעמידני שוב בניסיון, עדימא.
עדימא: ומתנזר אתה כל חייך? וגם מאמינך? איזה שד כפה עליך חידוש זה? כל יהודי חייב במצוות בשר ודם. אפילו צדיק וגדול בתורה. **(מנסה לחבק אותו)** בְּשָׁרְךָ צלם אלוהים הוא. אוהב אתה את האלוהים ומתעב את צלמו?
פאולוס: **(דוחה אותה)** בְּשָׁרִי חָטָא.
עדימא: מתי?
פאולוס: תאוותי אליך היא שעיוורה את עיני. לכן לא ראיתי בקדושתו של ישוע. לכן רדפתי אותו.
עדימא: ריבונו של עולם, פאולוס. כאשר מסרת אותו לידי הסנהדרין, לא ראה איש בקדושתו מלבד קומץ תלמידיו. שנים כה רבות חלפו מיום שראית אותו על הצלב, וייסוריו עדיין קורעים בְּבִשְׁרְךָ? אינך אשם במותו. איש לא יכול היה להושיעו. אם קם הוא לתחייה, גם אתה ראוי לחיות.

מחבקת אותו שוב. הוא עוצר בעדה. נכנס נירון.

- נירון: בוא לרומא, פאולוס, קִחְנָה עִמָּךְ ואתם גואלים זה את זה מייסוריהם.
פאולוס: הוד מעלתו, בן תמותה אני. רק האלוהים גואלנו, אם ראויים אנו.
נירון: אלוהים הוא יִצִּיר דמיונם של נבלים שבראוהו להשלות שוטים ופְתָאִים שיגאלם. ביום בו אֲנִי אלוהים, יגלה האדם את תעצומות נפשו, וגואל הוא את עצמו.
פאולוס: אינך רואה שגם הרע שוכן בגופי, ובלעדי האלוהים עלול אני לבחור בו?

¹⁸ עפ"י רומיים ז', 18-24

- נירון: אני אֶלְמֶדֶךְ לבחור בטוב.
פאולוס: לו ידעת לבחור בטוב, הוד מעלתך, לא היו אנשי רומא שקועים בזימה ותועבה, בגזל העני והחלש. דם לא היה נשפך בה כמים.
נירון: דם נשפך כמים כי אין שומעים לי. בוא עימי, פאולוס. עמוד לימיני, הֲיֵה לי לפה, ודבר על ליבם של בני האדם. אין הם תמימים עוד. אין הם מאמינים בגאולה בעולם הבא. מבקשים הם גאולה בעולם הזה.
פאולוס: אכן כן, הוד מעלתו. בני אדם אינם תמימים עוד, ואין הם בוחרים בחיי שעה, אלא מכינים את עצמם לחיי נצח.
נירון: אין חיי נצח. אין עולם הבא.
פאולוס: אם כך, מהו הטעם בחיי העולם הזה?
נירון: הם כל מה שיש.

חשכה על נירון. נכנס אלעזר.

- אלעזר: דוד! מודה אני לשם יתברך שמצאתיך. עגלה רתומה מחכה בחצר. עֲלֵה בה וצא את העיר.
פאולוס: ראשית, עומד אני לפני הסנהדרין.
אלעזר: הקנאים שמעו אודות הברית שהצעת לחנניה, והם בדרכם להורגך.
פאולוס: ממי שמעו? מפיו? הוא שִׁשְׁלָחָם?
אלעזר: אין הם צריכים לחנניה שִׁשְׁלָחָם.
פאולוס: מדוע? מה חטאתי להם?
אלעזר: מייחלים הם למשיח צדקנו, דוד, ואין הם מניחים לך להסיח דעת הסנהדרין במשיח שקר שלך.
פאולוס: מנין להם שמשיח שקר הוא?
אלעזר: נאנקים אנו תחת עולם של הרומאים, ואין הוא בא להושיענו.
פאולוס: בא הוא להושיע את העולם כולו.
אלעזר: אין הוא מושיע אפילו את אימי שנרמסה בפרסות סוסיהם בשובה עם סליה מן השוק. (בתקיפות) לך מכאן, דוד. לך ואל תשוב. יהודים הורגים יהודים על שסחרו עם גויים, על שאכלו מפתם, על ששתו מיינם, על שדיברו בלשונם, על שבעלו נשותיהם. אם אומר אתה נחלוק עם הגויים גם את אלוהינו, קמה מחלוקת שממיטה עלינו חורבן. יהודים ישרפו יהודים באש. את רכושם ואת בתיהם. וכְּכֹלֹת אלינו הרעה יִשְׁסּוּ בנו הרומאים את חייליהם. לא יותירו שריד ופְּלִיט.
פאולוס: ירא אני שאתה מסתפח אל הקנאים, יותר משאני ירא לחיי.
אלעזר: עֲלֵה בַּעֲגֻלָּה ולך, לפני שהם נכנסים ומוצאים אותי אצלך.

נכנס טרופימוס, השקים בידיו. עדימא נוטלת את שקה ומצטרפת אליו.

- פאולוס: (לעדימא) ואת אינך הולכת אחרי. אם כורכת אֶת גִּוְרְלָךְ באדם שדינו נגזר, אין זאת אלא שאכן התבלעה דעתך. (לטרופימוס) מה אתה מגרד בפדחתך? פרעושים מוצצים את דמך? מהר ובוא.
טרופימוס: העגלה שם.
פאולוס: מרצחים אורבים תחתיה! (שניהם יוצאים)

10. מפקדתו של ליסיאס במצודה. שני חיילים עומדים בפתח. נכנסים פאולוס וליסיאס.

פאולוס: מבקש אני ללון במצודתך רק הלילה, אדוני. עם שחר יוליכוני חייליך אל הסנהדרין.

ליסיאס: חיילי יוליכוך עכשיו אל מחוץ לעיר. (לחיילים) קחוהו.

פאולוס: השליכוני אפוא לבור, אדוני. אותי ואת משרתי.

ליסיאס: ומי ישמור עליך בו? עייפתי להשליט סדר בעיר זו, שבכל יום צץ בה מבשר המביא גאולה לעולם.

החיילים מוליכים את פאולוס החוצה. נכנס חנניה, מלווה במשרת.

חנניה: המתן, אדוני. אבקש להעמידו למשפט הסנהדרין. ראייה בידי שמשרתו שהכניס למקדש אכן יווני הוא.

ליסיאס: (לפאולוס) אחת היא לי אם הכנסת למקדש יהודי או יווני. אבל אם רוצה אתה ללכת אל הסנהדרין, והוא מבקש להוליכך לאותו סנהדרין, הרי יכול אתה ללכת עימו.

פאולוס: חושש אני, אדוני, שאיני יכול.

חנניה: חושש אתה?

פאולוס: איך לא אחשוש ורואה אני כמה חושש אתה מפני? (לליסיאס) מבקש הוא למוסרני בידי הקנאים, אדוני.

חנניה: (לפאולוס) לאסוני, פאולוס, יקרה לי מאד. (לליסיאס) ערב אני לחייו.

פאולוס: ירא אני שמא קנאותך גדולה מחששך. (לליסיאס) אם הפרתי את חוקי המקדש, יוליכוני חיילי רומא לסנהדרין.

חנניה: (מושיט לליסיאס צרור) הנה מאתיים דרכמות שכר טרחתך, אדוני.

פאולוס: (לחנניה) שוחד אתה נותן לו?

ליסיאס: (לחנניה) קחהו.

החיילים אוחזים בפאולוס ופונים ליציאה.

פאולוס: חכה, אדוני. אם נתן לך שוחד לנגד עיני, הרי אינו חושש שהדבר ייוודע מפני לסנהדרין. אין זאת אלא שיודע הוא שלא אזכה לעמוד לפניו.

ליסיאס: (לחיילים) עצרו.

חנניה: (לפאולוס) איני רוצה להורגך, פאולוס. שְׁהֵדִי במרומים שאיני רוצה.

פאולוס: הישבע לי שאתה מוליכוני לסנהדרין.

חנניה: לשם מה? כדי שמטיל אתה ספק לפניו במצוות? כדי שדן הוא בביטולן?

פאולוס: הרי כשם שאנו מקיימים אותן, כך הן מקיימות אותנו. אלמלא מוראן, איש את רעהו חיים בלעו. תוקע אני לך כף שלא נופלת שערה מראשך. יושב אתה ספון בביתי ואני מדבר על ליבך עד שאתה מודה ועוזב.

פאולוס: ואם איני מודה ועוזב?

חנניה: מבקש אני למנוע פורענות, פאולוס. אם אומר אתה שהגויים זוכים בגאולה בלי המצוות, גם יהודים אינם מקיימים אותן. (לליסיאס) הנה לך עוד מאתיים דרכמות.

חנניה נותן לליסיאס את הדרכמות.

פאולוס: (לליסיאס) דמי יצעק אליך מן האדמה¹⁹, אדוני, עד אחרון ימך.
 חנניה: למען השם, פאולוס, בטח בי עוד הפעם. לו רציתי במותך, ערפו אנשי את ראשך כשנכנסת בשער העיר.
 ליסיאס: די לי במה ששמעתי. (מחזיר לחנניה את כספו ופונה לחיילים) השליכוהו לבור.

חשכה.

¹⁹ עפ"י בראשית, ד' 10

מערכה שנייה

11. חצר בית הכלא ברומא. רחבת הצליבה. שתי נשים כורעות על ברכיהן ומתפללות:

נשים: מַמְעַמְקִים קְרֹאֲתִיךְ, אָדוֹנִי.
אָדוֹנִי, שְׁמָעָה בְּקוֹלִי:
תְּהִינָה אוֹזְנֶיךָ קְשׁוּבוֹת לְקוֹל תַּחֲנוּנִי.
אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמֹר, אָדוֹנִי, מִי יִצְמֹד.
כִּי-עֲמֶךָ הִסְלִיחָה, לְמַעַן תִּינָרֵא.
קִיּוּיָתִי יִהְיֶה, קִיּוּתָהּ בְּפִשִּׁי, וְלִדְכָרוֹ הוֹסֵלֶתִי.²⁰

נכנס פאולוס הנושא את צלבו, מלווה בקצין ובשני החיילים.

קצין: עצור. (פאולוס עוצר. הקצין פונה לחיילים) הניחו את הצלב.

החיילים מסירים את הצלב מעל כתפיו של פאולוס ומניחים אותו על האדמה.

פאולוס: (תוך כדי כך) אלוהי, נשמה שנתת בי טהורה. אתה בְּרָאָתָהּ, אתה יִצְרָתָהּ, אתה נִפְתָּתָהּ בי, ואתה מְשַׁמְרָה בקרבי, ואתה עתיד לְטָלָהּ ממני ולהחזירה בי לעתיד לבוא. כל זמן שהנשמה בקרבי, מודה אני לפניך ה' אלוהי. ברוך אתה ה', המחזיר נשמות לפגרים מתים.²¹

שתי הנשים פונות לקצין.

אישה א': רחם עליו, אדוני.
אישה ב': מחל לו על חטאיו.
פאולוס: אל תחשושנה לחיי, נשים. חֲטָאִי נִמְחָלוּ.
אישה א': עבד אָדוֹנִי הוּא.
אישה ב': עבד המשיח.
קצין: (לחייליו) סלקו אותו.
פאולוס: הניחו להן. באות הן במצוות הקדוש ברוך הוא, כאותן נשים שביקשו רחמים על אדוננו המשיח בדרכו האחרונה.
קצין: זונות נוצריות. (מלקה אותן)
פאולוס: (לעברן) יהי אדוני עִימָכֶן. חכו ליד קברי. בעוד שלושה ימים קם אני לתחייה.

הנשים נהדפות החוצה. חשכה על חצר בית הכלא.

²⁰ תהילים ק"ל, 1-5
²¹ מתוך ברכות השחר

12. אור על נירון היושב על חומת העיר קיסריה, קתרוס בידו והוא שר.

נירון:

לא קל להיות אלוהים,
הטרחת רבה, האחריות גדולה,
צריך אינסוף חסד ורחמים,
אורך רוח אין קץ וחמלה.

לא קל להיות אלוהים
לבני אדם כה קטנוניים,
על פני יופי וגאונות
הם יעדיפו כיעור ובורות.

לא קל להיות אלוהים,
לבני אדם כה טיפשים
על פני עצמאות וחרות
הם יעדיפו תלות וְעִבְדוּת.

לא קל להיות אלוהים
לעתים, בימים קשים
אתה נאלץ לערוף ראשים
להעלות על המוקד גברים ונשים.

לא קל להיות אלוהים
ברבות הימים מתרופפים העצבים
הכוח שהאדם בידיך נתן
מפתה בקלות להיות שטן.

נירון צוחק, וקד לקהל בתודה. נכנסים שני חיילים רומאיים המוליכים את פאולוס וטרופימוס הקשורים ברגליהם לעבר השער.

טרופימוס: אוי לי מתמימותי ואוי לי מנאמנותי. עכשיו דיננו נחרץ. בלילה, כששוטים אלה שקעו בתרדמה, יכולנו לברוח ולהסתתר באחד הכפרים. היכן נסתתר בקיסריה? באכסדרת ארמונו של פליכס הנציב?
פאולוס: אין אני בורח ואיני מסתתר.

טרופימוס: **(בלעג)** וודאי שאין אתה בורח. לך יש אלוהים בשמים. אם יִשְׁלִיכֶנּוּ למצולות ים סוער, הוא ישלח את ידו, יאחז בציצת שערך וְיִמְשֶׁךְ. אבל אני, מי יִמְשֶׁה אותי?
פאולוס: הנציב יעמידנו לדין וימצאנו זכאים.

החיילים הגיעו אל השער.

חייל א': פתחו את השער. צעדנו ארבעה ימים ברגל מירושלים.

חייל ב': אתמול כבר אזלו המים.
חייל א': הצידה שלקחנו נרקבה.
חייל ב': פתחו את השער.

הוא הולם בכוח בשער, אך השער אינו נפתח.

טרופימוס: וכשיבאונו לפניו, ממלא אתה פיו מים. אינך מעלה את שם משיחך על דל שפתיך, אינך מטיף לו ואינך מנצח אותו.
פאולוס: הוא שואל אותי על אדוננו המשיח בעצמו.
טרופימוס: ואתה אומר לו שהמשיח מבשר גאולה?
פאולוס: כן.
טרופימוס: שוטה שבעולם. אם כך תאמר לו, דן הוא את שנינו למיתה. הנח לי לדבר, אדוני, ואומר לו שגרונו נחר מצעקות בירושלים.

חייל א' הולם שוב בשער.

חייל א': פיתחו את השער. הודיעו לנציב שהבאנו את פאולוס הנוצרי.
חייל ב': ארבעה ימים מכתתים אנו את רגלינו בהרי הארץ הלוהטת הזאת, וכאן שקועים כולם בתרדמת צהרים.
חייל א': והודיעו לזונות שירחצו ויסוכו את בשרן. בירושלים לא הותרו הקנאים אפילו זונה אחת לרפואה.

שער העיר נפתח בידי שוער זועף.

שוער: מי אתם? מה אתם מבקשים? אינכם יודעים שביום שמש חם סגור השער עד השקיעה? אין בליבכם רחמים? מיום אתמול יושב אני על הבור, משנס מותניי לשחרר את מְעִי הסתומים לפני שהם מתפקעים בתרועה. (בכעס) וכי לו ישבתם בצל העצים עד השקיעה, נשבתם בידי ליסטים? נְסִפִיתֶם בידי סיקריקים? הקנאים הניפו את נס המרד? כל הלילה פתחתי וסגרתי, ושוב פתחתי ושוב סגרתי. חיילים בהולים באים ויוצאים, נושאים כלי מלחמה. מה להם ולתחנוניו של שוער זקן המבקש לרוקן את מעיו בנחת. לו לפחות הבאתם עימכם חוקן. (נכנסת דרוסילה, אשת הנציב) ברוכה תהיי, הנסיכה דרוסילה. אין זאת אלא שאורחים רמי מעלה הגיעו אלייך, ונחפז אני לפתוח לפניהם את השער.
דרוסילה: ברוך הבא לקיסריה, פאולוס.
פאולוס: ברוכה תהיי, גברתי.
דרוסילה: (לחיילים) הִתִּירוּם.
חייל א': שר האלף בירושלים ציווה להעמידם לדין הנציב, הוד מעלתה.
דרוסילה: אף על פי כן הִתִּירוּם.

שני החיילים מתירים את השלשלאות מרגליהם של פאולוס וטרופימוס.

דרוסילה: (לשוער) קחם אל הקסרקטין.

השוער והחיילים יוצאים.

דרוסילה:	אנא, פֶּבְדִּי, פאולוס, וְהִתְאַרְח בִּארְמוֹנִי.
פאולוס:	מודה אני לך, גברת נכבדה. אך אם פטורים אנו מדין הנציב, מוטב שנמהר אל הנמל, ונעלה בספינה המפליגה ראשונה.
דרוסילה:	הראשונה מפליגה מחר לאתונה. מדברת אני על לב בעלי, ואתה עולה בה. (הוא מהסס) משרתיי כבר מילאו עבורך אמבט, וערכו לך סעודה.
טרופימוס:	נשמח מאד להתארח בארמוֹנְךָ, גברתי. אדוני עייף ורעב. עליו לרחוץ ולפוש. עלי לבקע את היבלות שעל רגליו. לכבס שְׁלֵמָתוֹ ותחתוניו.
פאולוס:	רבים מבקשים את נפשי כאן, גברתי.
דרוסילה:	צריכה אני לעצתך.
טרופימוס:	אחרי הרחצה שבה אליו רוחו, גברתי. הוא אוכל ושותה ונותן לך את העצה שאת צריכה. (בתקיפות לפאולוס) וגם משרתו רוחץ ואוכל ושותה.

שני משרתים מכניסים את חנניה היושב באפיריונו.

דרוסילה:	ברוך בואך לקיסריה, כהן הגדול.
חנניה:	ברוכה הנסיכה דרוסילה.
דרוסילה:	לו ידע פליכס בעלי שתגיע, יצא לקבל את פניך בעצמו.
חנניה:	איני מטריח את הנציב בדבר של מה בכך, גברתי. ברשותך, לוקח אני את פאולוס ושב לירושלים.
דרוסילה:	הכהן הגדול אינו יכול לבוא לקיסריה ולקחת את שחשקה נפשו.
חנניה:	עליו לעמוד לדין הסנהדרין, גברתי. יהודייה את, בת המלך אגריפס. אביך שומע לי, וגם את.
דרוסילה:	פאולוס אוֹכֵל היום על שולחני, אדוני.

נכנס פליכס, מלווה בשני חיילים. ניכר בו שהוא שתוי.

פליכס:	ברוך הבא, חנניה.
חנניה:	ברוך אדוני הנציב.
פליכס:	זה פאולוס ששמו יצא למרחקים?
פאולוס:	ברוך אדוני הנציב. (קד)
פליכס:	(לחיילים) תלוהו.
דרוסילה:	על מה ולמה, פליכס?
פליכס:	קצה נפשי במהומות בארץ זו.
פאולוס:	אין אני מחולל מהומות. מחר מפליג אני עם משרתי בספינה לאתונה.
פליכס:	תלוהו.
חייל א':	ומשרתו?
טרופימוס:	מה חטא משרתו? לא פצה הוא את פיו. לא העלה אבק מן האדמה. לא הבריא אפילו ציפור מן העץ.
פליכס:	המשרת ישוחרר מחוסר ראיות.

שני חיילים מכניסים עמוד תליה. חייל א' מכין את החבל.

פאולוס: אזרח רומא אני, אדוני. נשלחתי לעמוד למשפט לפניך.
פליכס: המשפט הסתיים. נמצאת אשם. (לחיילים) תלוהו.

חייל א' מוליך את פאולוס אל עמוד התלייה ומניח חבל על צווארו.

פאולוס: במה אשמת? אדוני? הקיסר התיר לכל נתיניו לעבוד את אלוהיהם.
דרוסילה: איש זה מבשר גאולה, פליכס. מבקשת אני לשמוע אותו.
פליכס: (לדרוסילה) כששומעות אוזני על מְבַשְּׂרֵי גאולה, רואה אני רבבות גוויות מפוזרות בשדות הקרב. (לחיילים) תלוהו.
פאולוס: גאולה זו שאני מבשר, אדוני, אינה באה בזכות מלחמה, אלא בזכות האמונה במשיח ובחסדו.
פליכס: ומי שלא יאמין, תערוף את ראשו בחרב. (לחיילים) תלוהו.
טרופימוס: אדוני הנציב. פאולוס איש מילים הוא. מעולם לא נשא חרב. בדרכנו לכאן לָנוּ במערה. יתוש חדר לאוזנו, וחלה בקדחת.
פליכס: תלו גם את המשרת.
דרוסילה: (לחיילים) עצרו. (לפליכס) שבים אנו עכשיו לארמון, פליכס, אוכלים ושותים ומהרהרים במעשינו.
פאולוס: אנא, אדוני. בן תמותה אתה. בהגיע יומך עומד אתה לפני כסאו של הקדוש ברוך הוא, והוא דן אותך על פי מעשיך.

החיילים חוסמים את פוֹתֵיהֶם של פאולוס וטרופימוס.

דרוסילה: מפצירה אני בך, פליכס. לך לבית המרחץ. טבול, וצנן את רוחך.
חנניה: אדוני הנציב, איש זה חולל מהומה בירושלים. מעמידו אני לדִין הסנהדרין והמהומה שוככת.
פליכס: הלוואי וְיָדַע הסנהדרין לשכך מהומות.
חנניה: אם תתלה אותו, אדוני, יכריזו חסידיו שגם הוא משיח. תן אותו בידי, והסנהדרין משליכו לבית האסורים.
דרוסילה: ואתה יוצא נשכר, פליכס. שאין טופלים עליך את מותו.
פליכס: (לחיילים) תלוהו.

החיילים מוליכים את פאולוס וטרופימוס אל עמוד התלייה. השניים מתנגדים.

דרוסילה: מה היה לך, פליכס? רוצח אתה? במה חטא הוא לך?
פליכס: וכי אינך יודעת? מיום שקראת באיגרותיו נעשית נזירה. אשתי את. אֶם ילדיי. בגלל תורתו של איש זה, נִמְלָטָת אֶת מפני כאילו הייתי מצורע, ומְטִיפָה לי מתורתו: "טוב לאדם שלא ייגע באישה".²² בגיהנום טוב יותר. (לחנניה) בת מלך לקחתי לי. נסיכה. איני מחליפה בשום אישה בעולם.

²² קורינתיים א' ז' 1

(לפאולוס) אם ממשיך אתה להטיף ברחבי הקיסרות, נעשות כל נשותינו נזירות. **(לחזילים)** תלוהו וימות, ותמות תורתו, ואשתי שבה אלי.

החזילים מהדקים חבלים סביב צוואריהם של פאולוס וטרופימוס. פאולוס מצליח לשחרר את רצועת הבד החוסמת את פיו.

פאולוס: אדוני הנציב, הפה שאסר הוא שיתיר. מדבר אני אל אשתך.
פליכס: ומה תאמר לה?
פאולוס: אומר שאיני דורש מאיש להתנזר כמוני. כל איש ידע שגופו הוא היכל רוח הקודש, ולכן יכבד את האלוהים בגופו²³. ומי שלא יוכל להתנזר, יתחבר בנישואין, כי טוב להתחבר בנישואין מלבעור בתאוה.²⁴
פליכס: זה הכל?
פאולוס: אומר על הנשואים שהאיש יקיים את חובתו לאשתו, והאישה תקיים את חובתה לבעלה.²⁵
פליכס: אין בכך די.
פאולוס: אומר שהאישה אין גופה ברשותה אלא ברשות בעלה. כן גם האיש, אין גופו ברשותו אלא ברשות אשתו.²⁶
פליכס: אין היא שומעת לך.
פאולוס: אומר: אל תמנעו עצמכם זה מזה, פן ינסה אתכם השטן בגלל תאוותכם.²⁷
פליכס: ומה היא אומרת?
דרוסילה: אומרת אני: בעלי אתה, ואני אשתך.
פליכס: **(לחזילים)** הסירו החבל מצווארו.
טרופימוס: גם מצווארי, אדוני.
פליכס: השליכוהו לכלא. **(לפאולוס)** ואין אתה יוצא, עד שעומדת היא בדיבורה.

החזילים מסירים את החבל מצוואריהם של פאולוס וטרופימוס.

פליכס: נלך לבית המרחץ, חנניה. אחר כך ניטיב ליבנו במאכלים היהודיים שערכה אשתי לכבודו. ואולי מצנן אתה את להיטותה אחרי מִבְשָׁרִים, שבכל פעם שמגיע אחד לקיסריה, ממהרת היא לכיכר העיר להאזין לו, ואיני יודע אם היא שבה אלי.

פליכס, דרוסילה וחנניה יוצאים. החזילים כובלים את פאולוס וטרופימוס. אור על נירון הפונה אל פאולוס.

נירון: הסתכלתי בך, פאולוס, כאשר נכרך החבל סביב צווארך, וראיתי את האימה בעיניך. מוכרת היא לי וידועה. זוהי האימה הנופלת עלינו כשנוכחים אנו שאין אלוהים, כאשר רואים אנו עד כמה מגוחכת האמונה

²³ קורינתיים א' ו' 19

²⁴ קורינתיים א' ז' 9-11

²⁵ קורינתיים א' ז' 2-3

²⁶ קורינתיים א' ז' 4

²⁷ עפ"י קורינתיים א' ז' 5

שבעת צרה הוא יופיע ויושיענו, כאשר מגלים אנו שברגע האמת עלינו לעמוד לבדנו על נפשותינו. גם אתה נוכחת שאלוהיך אינו נחלץ לעזרתך, ואין לך לסמוך אלא עצמך. האין זה כך? ענה לי. האין זה כך?

13. תא בבית הכלא. לילה. פאולוס יושב על דרגש. רגליו הכבולות טובלות בקערת מים. טרופימוס מרכך בסבון את יבלותיו.

פאולוס: רבי. (שתיקה) הֲרָאָה אלי, רבי. (שתיקה) מחל לי. אין אלוהים בליבו של חנניה. חוזר אני בי מן הברית שהצעת לי. מבקש אני לשוב לשליחותי למען שמך בין אומות העולם.

אור על ישוע.

ישוע: ומה מבשר אתה לאומות העולם למען שמי?
פאולוס: שגם הן ראויות לגאולה.
ישוע: וודאי שראויות הן. מלכות השמיים נועדה לכל עניי הרוח והענווים, לכל הרעבים והצמאים לצדקה ולכל הרחמנים ורודפי השלום. אך כדי להיכנס אליה עליהם להכשיר את לבבם במצוות התורה. וכי לא אמרתי: "מי אשר יפר אחת מן המצוות הקטנות, קטון יקרא במלכות השמיים"²⁸?
פאולוס: אכן אמרתי, רבי.
ישוע: מחלתי לך על שרדפת את תלמידי, פאולוס. מחלתי אף על שכבלת אותי במו ידיך בגת שמנים ומסרת אותי לידי הסנהדרין, אך על ביטול מצוות האלוהים איני יכול למחול.
טרופימוס: (לפאולוס) אם אדוני מרעיד את רגליו, איני יכול לבקע את יבלותיו.
פאולוס: המצוות ניתנו רק לישראל, רבי. אומות העולם אינן חייבות בהן.
ישוע: המצוות ערובה הן שינהגו על פי צדקה ומשפט וחסד.
טרופימוס: אין זאת אלא שרועד אתה כי ליבך רועד, אדוני.
פאולוס: ועד אז אין הן נגאלות?
ישוע: אוהב אני את כל האדם, פאולוס, מקצה העולם ועד קצהו. ייסורי על הצלב מכפרים על חטאיו באשר הוא. אך אל לנו לדחוק את הקץ. אומות העולם נגאלות רק כאשר מגיעה שעתן.
פאולוס: מתי תגיע שעתן?
טרופימוס: עכשיו יכול אתה להשתרע על משכבך, אדוני.
פאולוס: (לישוע) מתי תגיע שעתן, רבי? (ישוע נעלם)

נכנסים אלעזר ועדימא.

טרופימוס: אורחים הגיעו לְבִקְרָךְ, פאולוס.
אלעזר: עליך לברוח, דוד. פליכס חזר בו מהבטחתו. עם שחר מעמידך הוא לדין.
פאולוס: לדין? על מה?

²⁸ מתי ו' 19

- אלעזר: איני יודע. הנה המפתח לשרשרת. **(פותח אותה)** מהר ובוא.
פאולוס: מנין לך המפתח?
אלעזר: הספינה לאתונה מרימה עוגן, דוד.
פאולוס: מה מעשייך כאן, עדימא? מי מביאך הנה? חנניה? **(היא שותקת. הוא פונה לאלעזר)** גם אותך הביא? מנין לו שפליכס מעמידני לדין?
אלעזר: ביקש הוא שנפציר בך לברוח, לפני שאתה נתלה על הצלב.
פאולוס: **(לעדימא)** כך אמר גם לך? מה עוללו לך, עדימא?
אלעזר: אל תשתהה, דוד.
פאולוס: איני יוצא מעיר זאת אלא בן חורין נקי כפיים. אם אברח ויתפסוני, יעמידני הנציב לדין על שברחתי. ואם לא יתפסוני, שוטרי רומא יחפשוני בכל עיר ומדינה. **(מבין)** לכן שלח אתכם, חנניה. כדי שמתפתה אני ובורח, ושליחותי תמה.
אלעזר: שליחותך תמה, אבל אתה חי.
עדימא: אלוהים חדל לדבר אלי, פאולוס. עולה אני על משכבי בלילות. מתפללת לשמוע את קולו. מה חטאתי שהוא שותק? הקנאים צועקים בכיכרות ואיני מבינה. בחצות הלילה משקשקות חרבות, רומאים דוהרים ברחובות, נשים בוכות, ילדים מייבבים, ירושלים עולה באש. מי יצילה? ומי יצילני?
פאולוס: אלעזר לוקח אותך לביתך, עדימא.
עדימא: ומי יצילה, פאולוס? מבקש אתה למות על הצלב כמו אותו ישוע אומלל?
פאולוס: איני מת. לא ירחק היום ואת באה את עימי לטארסוס, ואנחנו מגדלים בה תריסר יתומים.
אלעזר: צריך אני לשבור את מפרקתך. לא רק חיינו זולים בעיניך, אלא חיי כל יהודי. לכן מטיף אתה לגאולת העולם וזונח את גאולתנו. לכן אינך מחזק את ידינו לפרוק את עולה של רומא, להקים את מלכות ישראל, ולהמליך עליה משיח צדק ואמת. אלא שבעוונותיי אין בי גבורה להורגך.

אלעזר מוליך את עדימא ושניהם יוצאים. פאולוס פותח את כבליו של טרופימוס.

- פאולוס: לך עימם, טרופימוס. איני צריך לך עוד.
טרופימוס: איני יוצא בלעדיך, אדוני.
פאולוס: ביתי בטארסוס שלך הוא. שכרך על כל עמלך. **(מוציא מתיקו פיסת קלף ומושיט לו)**
טרופימוס: שכרי הוא שאני מוציאך מכאן והולך עמך לביתך.
פאולוס: בתום שליחותי.
טרופימוס: שליחותך תמה. איש מלבדך אינו מאמין שהגאולה באה אפילו בקץ הימים. גם אתה נואשת ממנה, ומעדיף אתה למות מלהודות במותה.
פאולוס: לו רק ידעת כמה חפץ אני לחיות. מאז אותו יום שעומד הייתי מול ישוע הצלוב, לא שועה לשוועתו, לא עוקר את המסמרים מידי ורגליו, לא חובש את פצעיו ולא משיב לו את רוחו - מאז אותו יום רודף אותי אלוהי. מוחל הוא לי רק אם עושה אני נפשות לגאולה עד יומי האחרון.
טרופימוס: יודע אתה שאי אפשר היה להורידו מן הצלב, אדוני.
פאולוס: מפציר אני בך. לך.

טרופימוס נוטל את המפתח מידי פאולוס ונועל את כבליו. נכנס שומר.

שומר: קום!

14. לשכתו של פליכס. פליכס, דרוסילה וחנניה בכיסאותיהם. שומר מכניס את פאולוס, הכבול ברגליו. אחריו נכנס טרופימוס.

טרופימוס: בן לילה נעשה אדוני נאשם. בשל מה? בשל כהן גדול שסוכלה תחבולתו? בשל גבר שבוערת בו תאוותו לאשתו? בשל אישה שלא עלה בידה לרצות את בעלה? **(לפליכס)** פאולוס יצא מדעתו, אדוני. אין הוא יכול לעמוד למשפט. כל הלילה בכה. **(לקהל)** על חייו. על אויביו. על שונאיו. קונן על אלוהיו שעזבו. **(לפליכס)** אין הוא מבדיל בין אמת לשקר. בין חושך לאור. בין מצווה לחטא. בין אדם לאלוהים. **(לקהל)** בלילה כתב שלוש איגרות וביקשני לשגרן לחסידי לאחר מותו. יש ראייה בדוקה מזאת לשיגעונו? **(לפליכס)** אדוני כבד לשון, הוד מעלתו. בצערו דבקה לחיכו. אני אהיה לו לפה.

פליכס: סלקוהו.

טרופימוס: לו לפחות ציווית לפתח את כבליו, אדוני. סנדליו בלו, וכפות רגליו העלו יבלות. עלי לבקען, אדוני. **(השומר מרחיק אותו מן הלשכה)**

פליכס: **(לחנניה)** בקיצור, כהן גדול.

חנניה: אדוני הנציב, אמש מקבל אני איגרות מיהודים שבארצות הים. תובעים הם להעמיד את פאולוס לדין הסנהדרין. חוששים הם שעובר הוא ביניהם, מטיף לביטול מצוות התורה, ומעורר מהומות.

פאולוס: תנוח דעתך, אדוני. אני עובר עוד בין יהודים.

פליכס: **(לחנניה)** נחה דעתך?

חנניה: לא, אדוני. גם אם יאמר פאולוס רק לאומות העולם שמצוות אלוהינו מיותרות, כופר הוא בסמכות אלוהיו, ומעורר מהומות.

פליכס: **(לדרוסילה)** בהחלט ייתכן.

דרוסילה: פאולוס אינו כופר בסמכות אלוהיו, אלא טוען שמצוותיו ניתנו רק ליהודים.

פאולוס: ומי שאינו יהודי יכול להאמין בו ובמשיחו גם בלי לקיימן.

חנניה: **(לפאולוס)** מי שאינו יהודי יכול להאמין באלוהי ישראל ובמשיחו? וכי לא כתוב בתורה שהמשיח שליח האלוהים הוא לעם ישראל? שמקיים הוא את תורת ישראל ונלחם את מלחמות ישראל?

פאולוס: **(לפליכס)** ריבון העולמים בורא כל האדם הוא, אדוני. וגם את משיחו שולח הוא לכל האדם. נביאנו ישעיהו אמר: באחרית הימים נכון יהיה הר בית אדוני בראש ההרים, ונהרו אליו כל הגוים.²⁹

חנניה: הנביא ישעיהו לא פטר אותם ממצוות.

פאולוס: הנביא ישעיהו לא דרש שיתגייירו לפני שינהרו אל בית המקדש.

דרוסילה: אכן כן.

²⁹ ישעיהו ב' 2-3

- חנניה: באותו פסוק, גברתי, אומרים הגויים: לכו ונעלה אל בית אדוני ויורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו. פירושן, שהם מתחייבים בתורה ומצוות.
- פאולוס: והנביא זכריה אומר: ונלוו גויים רבים אל ה' ביום ההוא והיו לי לעם.³⁰ אלוהים אינו תובע מהם לקיים מצוות כדי שיהיו עמו.
- דרוסילה: אכן, כן.
- חנניה: לא, גברתי. באותו הפסוק אומר הנביא זכריה: ושכנתי בתוכה. פירושן שתורת ישראל תשכון בתוך הגויים.
- פליכס: חדלו. (לדרוסילה) מחלוקת זאת עמוקה וקשה, אבל בענייני יהודים היא, ולכן צריך פאולוס לעמוד לדין יהודים. (לחנניה) קחהו.
- דרוסילה: לא במחלוקת זו דנים אנו, פליכס, אלא בזכותו של פאולוס להטיף לאזרחי רומא.
- חנניה: אכן כן, גברתי, אך גם אם מטיף פאולוס לאזרחי רומא, שומעים היהודים את דבריו...
- דרוסילה: שישמעו. נקעה נפשי מתלונותיכם. כל חידוש בתורה ממיט עליכם חורבן? כל מי שהולך אחרי ליבו בוגד בכם? אתה עצמך לוחש מאחורי גבי: "ביום שנישאה, הפכה מנסיכה בת מלך לזונה של רומאים".
- פליכס: חדלי, דרוסילה.
- דרוסילה: כה גדול חטאי שהלכתי אחרי ליבי? מתחת לחופתי אמרתי לאבי: יום יבוא וכל אדם יכול להינשא לכל אדם. רומאי, יווני, מצרי ויהודי. ולמחרת נודיתי מעמי וממשפחתי.
- פליכס: אנא, חדלי!
- דרוסילה: לכן דבקתי בתורתו של פאולוס האומר: כל אדם ראוי לחדס האל, ובחדס האל ראוי כל אדם ללכת אחרי ליבו.
- פליכס: חדלי, אמרתי! (דרוסילה משתתקת) חופשי אתה, פאולוס. מחר עם שחר תצא באונייה. ואל תשוב הנה יותר. (לדרוסילה) בואי.
- דרוסילה: ברכני, פאולוס.
- פליכס: בואי! (חשכה)

15. אור על חצר בית הכלא ברומא. רחבת הצליבה. הקצין מצליף בפאולוס.

- קצין: הא לך על חוצפתך. הא לך על יהירותך. הא לך על אמונתך. (מצליף בו) אדם הולך אל מותו כחתן אל חופתו. אין זאת אלא שנטרפה דעתו מייסוריו בכלא. (מצליף בו) פשוט את בגדיך. אולי תבוא כלתך ותחשוק בך.

פאולוס פושט את בגדיו, ונותן אותם לשני החיילים.

- פאולוס: תנו את נעליי ליחפים, ואת בגדי לעירומים.
- קצין: קישרוהו.
- חייל א': (לחייל ב') אתה.
- חייל ב': (לחייל א') אתה.

³⁰ זכריה ב' 15

חייל א': למה אני?
 חייל ב': ולמה אני?
 פאולוס: אבי, סלח להם, כי אינם יודעים מה הם עושים.³¹
 קצין: קישרוהו! (חשכה)

16. רחוב בקיסריה. פאולוס וטרופימוס צועדים בחיפזון לעבר הנמל. פאולוס מתקשה לצעוד, וטרופימוס נושא את צרורותיהם.

טרופימוס: הרחב צַעֲדָךְ, אדוני.
 פאולוס: רגליי פצועות, טרופימוס.
 טרופימוס: איני רוצה להיתלות כאן, בגלל יבלת שפקעה על עֶקְבְּךָ. רואה אני שחושש אתה לרגליך יותר מאשר לצווארך. שב.

פאולוס מתיישב על אבן. טרופימוס חובש את רגליו. אור על נירון.

נירון: עולה אתה באוניה לאתונה? (פאולוס שותק) אינך בא עמי לרומא? אינך עומד לימיני במלחמתי? (פאולוס שותק) איני עריץ צמא דמים כפי שמלעזים עלי שונאיי. מיום שפקחתי את עיני ראיתי את נכבדי רומא הורגים איש את רעהו לחינם. אני הרגתי רק מי שלגלג על אֱלֹהֵי. אך בגלל טוב ליבי תִּמְלָתִי על רבים, והמלחמה בין אלוהים לאדם לא הוכרעה. אם מתייצב אתה לימין האלוהים, האדם נכנע לו. מדי פעם יִלֵּל אל השמיים. מדי פעם ינתק בזעם את השרשרת שלצווארו, ויִישַׁף את רַגְלִי העוברים ושבים. לעתים אף יטרוף את גוריו, יצנן את זעמו בדמם, וישוב ויכבול צווארו בשרשרת. זוהי בשורתך לאדם, פאולוס? אינך רואה כמה אכזר נעשה הוא בגלל אלוהיו?
 פאולוס: מתכחש אתה לאלוהים, הוד מעלתך, משום שעוד לא ידעת כאב שרק אלוהים יכול לַרְפֹּא. ביום בו תדע, תזעק גם אתה לרחמיו.
 נירון: ואם אֶזְעַק, אֶעֱנֶה? (פאולוס שותק) בוא עמי, פאולוס. מתרה אני בך. אֶמֶן דגול אני, ובקיא באמנות המוות יותר ממלאך המוות. (פאולוס שותק) בוא! (פאולוס שותק) מותך יהיה נורא משל משיחָ.

נירון יוצא. טרופימוס סיים לחבוש את כפות רגליו של פאולוס.

טרופימוס: מהר, אדוני.

טרופימוס נוטל את הצרורות ושניהם פונים לצאת. נכנס חנניה וחוסם את דרכם.

חנניה: המתן, פאולוס. לפני שממיט אתה אסון נורא על כל יהודי באשר הוא. אם אומר אתה לגויים שנגאלים הם רק בשל אמונתם, רואים הם אותנו ושואלים: אם די באמונה, מדוע טורחים היהודים לקיים תורה ומצוות?

³¹ לוקס כ"ג, 33-34

- פאולוס: ומשיב אני שכך הורה להם ריבוננו של עולם.
 חנניה: כבר השבת באיגרותיך שיהודים חייבים במצוות משום שחוטאים הם, וכך מתגברת בגללך שנאת יהודים בכל פינה בעולם.
 פאולוס: להפך. ביום בו אומות העולם עובדות את הקדוש ברוך הוא, מתחבבים עליהן היהודים שפקחו את עיניהן. **(פונה לצאת)**
 חנניה: בשם אלוהים, פאולוס. מחלוקת זאת הרת גורל היא. מוטב שהסנהדרין מכריע בה. אם ייתן לך את ברכתו, איני מונע בעדך לצאת את הארץ.
 פאולוס: איני זקוק עוד לברכתו. לו ראית במו עיניך את אומות העולם שריות בחשכה, ידעת גם אתה כמה גדולה היא מצוות "וַיִּתֵּן לְאֹר גִּיּוֹם"³². אם חדלים היהודים לקיימה, חדלים הם להיות עמו של האלוהים.
 חנניה: אין היהודים חדלים להיות עמו של האלוהים, פאולוס, אלא שאתה חדל להיות יהודי.
 פאולוס: אם עלי לחדול להיות יהודי כדי שכל בני האדם נגאלים – אין אני יהודי עוד.

פאולוס פונה לצאת. טרופימוס אחריו. חנניה מסמן לשני רעולי פנים, ואלה נכנסים וחוסמים את דרכם.

- טרופימוס: ברח, אדוני. ברח. **(לרחוב)** שוטרים! חיילים! הצילו. חוטפים את אדוני. הזעיקו את הנציב. הכהן הגדול מפר את פסק דינו. הזעיקו את הנסיכה דרוסילה...

טרופימוס נאבק ברעולי הפנים ומצליח לחסום אותם. נכנס פליכס מלווה בשלושה חיילים. רעולי הפנים נמלטים.

- פליכס: מה רצונך עכשיו, חנניה?
 חנניה: מרד הוא גם ברומא, אדוני.
 פליכס: אם מרד ברומא, יעמוד הוא לדין לפני.
 חנניה: מרד גם מרד. כמוהו כישוע מנצרת שאמר לתלמידיו: בבוא עליכם רוח הקודש תקבלו כוח, ותהיו עדי בירושלים³³.
 פאולוס: אמר שנהיה עדים לתורתו.
 חנניה: פאולוס קורא לגאולה, והקנאים שומעים שקורא הוא למרד.
 פאולוס: אמרתי שהקיסר זכה במלכותו מִיְּדֵי האלוהים, ולכן כל המתנגד לקיסר, מפר את צו האל³⁴.
 חנניה: אמר שהמשיח יפרוק את עול הקיסר. אמר שימלוך בירושלים. אמר שיילחם באויבי ישראל וישמידם. אמר שרומא תשקע במצולות הים.
 פליכס: תלו אותו!
 טרופימוס: הכהן הגדול משקר, אדוני.
 פליכס: תלו גם אותו.
 טרופימוס: אותי? מה פשעי, אדוני?

³² ישעיהו מ"ט 6

³³ מעשי השליחים א', 8

³⁴ רומיים י"ג, 1-2

פאולוס: רק רגע, אדוני. אזרח רומא אני, ומבקש אני ללמד זכות על עצמי ועל משרתי באוזניי הקיסר.

פליכס: ואני נציב רומא, ומבקש אני לראותך מת. שבכל פעם שמשחרר אתה חרצובות לשונך, מפליג אתה בתהילות לאלוהיך שברא את העולם, ואני נאלץ למחול על כבודו של יופיטר אלוהי. יופיטר אבי האלים, מלך השמיים שברא את האור. יופיטר, המושל בברקים וברעמים. יופיטר, מקימה של רומא. יופיטר המייסד חוק וצדק בעולם. אין לי חפץ באלוהיך הבלתי נראה, שאין לו דמות, ואין לו גוף, ואין לו מידה, ואין לו דמיון. ואיני מניח לך לחתור תחת פסליו של אלוהי ולזעזע את עמודי מקדשיו.

החיילים כבלו את פאולוס וטרופימוס ועכשיו הם מנסים לגרור אותם החוצה.

פאולוס: **(לחנניה)** הולך אני אל מותי בנפש חפצה, אך לא יחלפו ימים רבים, ושב אני לבשר את חסד אדוננו המשיח, ובזכותו נעשים כל בני האדם בני חורין, וכל המלכויות מתבטלות. ואדוננו המשיח ירד בתרועת שופרות, וישב על כס החסד והצדק, וכל מאמיניו יקומו לתחייה, והוא ישפוט את אויביו, ויגזור את דינם. ואני עומד לצידו ומצביע על מי שהתנכלו לחיי, והמיטו עליי ייסורים קשים, והוא ייקום בכם, ויחריב את ארצכם ואת בית מקדשכם, ויפיצכם על פני האדמה, והייתם לדיראון עולם.

נכנסת דרוסילה.

דרוסילה: הניחו לו. **(לפליכס)** אם מת הוא, אינך רואה אותי יותר לעולם. **(מנשקת את ידי)** תן לו את חייו ואעשה כל שתצווה עלי.

פליכס: איני רוצה שעושה את מאומה למענו. **(לחיילים)** תלוהו.

דרוסילה: אם אינך משלחו, הולכת אני לקיסר ומעידה על כל עוולותיך שעשית בקיסריה. על הדם ששפכת. על הגזל שגזלת. **(שולפת את פגיונו מנדנו ומאיימת עליו)** הנח לו לעלות בספינה! **(הוא מפיל אותה ונוטל ממנה את הפגיון. היא כורעת לפני פאולוס)** מחל לי, פאולוס, על שחטאתי לך בקוצר יד, אך מכפרת אני על חטאיי ומקבצת תלמידך ומעמידה להם בתי כנסיות, והם מדברים בשמך, ותורתך חיה.

מנשקת את כפות רגליו של פאולוס. פליכס אוחז בה ומרימה.

פליכס: **(לחיילים)** עצרו. העלוהו בספינה לרומא. שיישפט בה וייתלה בה וייקבר בה. ואין לו בארץ זו קבר או מצבה, ואיש איננו מנשק את אבניה.

פליכס מוליך את דרוסילה החוצה. חייליו יוצאים איתם. חנניה יוצא אל העבר השני. אור על ישוע.

פאולוס: הושיעני, רבי. הרומאים יהרגוני.

ישוע: שוב אל עמך ואל תורתך, ואני מושיעך באהבה וברצון.

פאולוס: הושיעני למען בשורתך.

ישוע: לא זאת בשורתי.
 פאולוס: וכי כפרתי במשיחותיך? באלוהותך? חסדך הולך מקצה העולם עד קצהו, רבי. מיום שהתגלית לי עבדתי אותך בכל ליבי ומאודי, ואין אתה מניח לי לחלוק עליך לשם שמיים?
 ישוע: אנא, פאולוס. אם אינך עושה תשובה, אתה מת.
 פאולוס: זה עונשי על שביקשתי ללמד זכות על בני האדם? האם לשווא הקרבותי את חיי? האם לשווא הקרבת את שלך? ענה לי, רבי. אם כל הנאבק לגאולת האדם מומת, אולי אין ריבוננו של עולם רוצה בגאולתנו? אולי מאס הוא באדם ונטשו? **(חשכה)**

17. רחבת הצליבה בבית הכלא ברומא. אור על טרופימוס.

טרופימוס: **(לקהל)** הוא אמר: שנאו את הרע, ודבקו בטוב. אהבו איש את רעהו כאחים. ברכו את רודפיכם. ברכו ואל תקללו. אל תיקחו נקם³⁵.

אור על פאולוס הקשור בזרועותיו ורגליו לקורות הצלב הניצב על האדמה. שני החיילים עומדים למרגלותיו, פטיש ומסמרים בידיהם.

קצין: מסמרוהו, אמרתי.. **(החיילים מהססים. הוא מצליף בהם בשוטו)**
 מסמרוהו. **(הם מתמהמהים)** תן לי את הפטיש.

הקצין נוטל את הפטיש והמסמרים ומתקרב אל פאולוס.

טרופימוס: **(לקהל)** הוא אמר: אל תשלמו לאיש רעה תחת רעה. דרשו הטוב בעיני כל אדם³⁶.

פאולוס: מבקש אני לשאת תפילה אחרונה, אדוני.
 קצין: אל מי? מי ייענה לך?

טרופימוס: **(לקהל)** הוא אמר: אל תניח לרע לגבור עליך. אזור כוח לגבור על הרע בעזרת הטוב³⁷.

הקצין מניח אבן ליד הצלב, עומד עליה, מציב מסמר על אמת ידו של פאולוס, ומניף את הפטיש. נכנס נירון.

נירון: **(לקצין)** עצור.

הקצין והחיילים מורידים את פאולוס מן הצלב.

³⁵ רומיים י"ב, 9,10,14,19

³⁶ רומיים י"ב, 17

³⁷ רומיים י"ב, 21

נִירוֹן: **(לפאולוס)** עכשיו אומר אתה בליבך שאלוהיך נִעְנָה לתפילתך וקרא מן השמים: אל תשלח אליו את ירך. **(צוחק)** הבה ונשמע את קולו. **(לעבר השמים)** יש שם מישהו? **(לפאולוס)** אתה שומע משהו? **(לחיילים)** אתם שומעים? אין שם אף אחד, פאולוס. אני גזרתי את דינך. אני נִירוֹן קיסר רומא. אני הטוב ואני הרע. אני הרחום ואני הנוקם. אני המחייב ואני הממית. אני ואין בְּלִתִּי. אני הוא האלוהים. באתי לראות במוותך במו עיני. ואיני משתהה עד שאתה נופח את נשמתך הארורה על הצלב. **(מצווה)** הורידהו. **(לפאולוס)** על הברכיים.

פאולוס: נשאתי צלב זה לאורך דרך הייסורים, אדוני, הנח לי למות עליו.

נִירוֹן: על הברכיים!

הקצין מכה בפאולוס ומפילו על האדמה.

נִירוֹן: **(לקצין)** ערוף את ראשו.

פאולוס: אלי, אלי. למה עזבתני³⁸.

הקצין עורף את ראשו. חשכה.

סוף